

ВІДГУК
офіційного опонента доктора економічних наук, професора
ШТАНГРЕТА АНДРІЯ МИХАЙЛОВИЧА
на дисертаційну роботу Белякової Оксани Володимирівни
«Інноваційний розвиток національної економіки: концептуальні засади
взаємодії влади, науки і бізнесу»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.03 — економіка та управління національним
господарством

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ
ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

В сучасних умовах господарювання держава повинна розглядати одним з головних пріоритетів державної політики, спрямованої на забезпечення стабільності національної економіки, перехід на шлях інноваційного розвитку, приділяти велику увагу питанням розвитку національної інноваційної системи, створенню інноваційної сфери, формуванню науково-технічного та інноваційного потенціалу, центрів генерації та поширення інновацій. Аналіз міжнародного досвіду в сфері інновацій показує, що основними економічних суб'єкта є держава, бізнес-спільнота та наукові організації. В процесі взаємодії держави, науки і бізнесу в інноваційній сфері удосконалюються технології виробництва, впроваджуються додаткові інфраструктурні об'єкти, розробляються нові сектори ринку, впроваджуються ефективні організаційні структури та механізми управління. Такі відносини дозволяють освоювати наукові та технічні інновації, нові види продуктів і ресурсів. Взаємодія між державою, наукою і бізнесом є ключовим аспектом розвитку країни. Ефект такої співпраці найбільш є очевидним в економічній і соціальній сферах, розвиток інновацій та інвестицій прискорюється, доходи державного бюджету зростають; комерційні організації скорочують виробничі витрати і збільшують прибуток; поліпшується стан соціальної та культурної інфраструктури.

Тому тема дисертаційної роботи є актуальною, пов'язаною із дослідженням теоретико-методологічних і розробкою організаційно-методичних підходів до формування концепції взаємодії влади, науки і бізнесу

як основи забезпечення інноваційного розвитку національної економіки. Наведені пропозиції підкреслюють актуальність та затребуваність дослідження Белякової О.В.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертаційна робота Белякової Оксани Володимирівни є завершеним науковим дослідженням, виконаним на високому рівні. Основні положення, методичні підходи, висновки та рекомендації, які змістовно розкриті в дисертації, є належним чином обґрунтовані та достовірні, свідчать про особистий внесок в удосконалення процесу інноваційного розвитку національної економіки. Автором критично переосмислені і використані результати досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених. Дисертація вирізняється якісним застосуванням сучасних загальнонаукових і спеціальних методів.

Проведений аналіз тексту дисертаційної роботи і автореферату дають підстави стверджувати, що здобувач в достатній мірі опанувала наукові методи дослідження, підняла актуальні для економічної та інноваційної сфери проблеми та запропонувала власні підходи до їх вирішення, які можуть стати підґрунтям для подальших досліджень цієї проблематики. Положення і висновки роботи достатньою мірою аргументовані, логічні, містять наукову новизну.

Варто відзначити високий рівень достовірності отриманих результатів, що підтверджується використанням у процесі дослідження законодавчих актів з питань регулювання інноваційних процесів, а також даних статистичної звітності Державної служби статистики України.

Чітка послідовність у постановці і вирішенні задач, згідно мети дослідження, є підтвердженням наукової аргументованості та обґрунтованості положень і висновків, викладених в дисертації.

В цілому слід відзначити, що дисертаційна робота Беякової Оксани Володимирівни є завершеною, належним чином структурованою та оригінальною науковою працею, розділи якої логічно взаємозв'язані і становлять цілісне наукове дослідження, а поставлені перед автором завдання вирішені і висвітлені в науковій новизні і висновках.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертації Беякової Оксани Володимирівни, варто вказати на отримані результати, що мають вагому наукову новизну, а саме:

– розглянуто теоретичний базис інноваційного розвитку національної економіки за рахунок виокремлення ланцюжка формування його ключових концептів в процесі еволюції панівних парадигм і морфологічних ознак НІС України на рівні її структури і системних зв'язків, що поглиблює розуміння основних детермінант функціонування процесу взаємодії влади, науки і бізнесу в інноваційній сфері;

– розвинуто теоретичний підхід до інтерпретації концепції взаємодії влади, науки і бізнесу моделі «потрійної спіралі» НІС з позицій концепції фізичної економії, який ґрунтується на виявленій відповідності системних властивостей і атрибутів взаємозв'язків функціональних елементів концепції критеріальним ознакам систем з автоматичним керуванням, що дозволить інтегрувати методологічні принципи, методи і дослідницькі прийоми теорії автоматів до загальної методології інноваційного розвитку національної економіки;

– сформовано методологію дослідження процесу взаємодії влади, науки і бізнесу в процесі інноваційного розвитку економіки, що забезпечують її системну єдність, шляхом методологічного синтезу основоположних принципів маржиналістських і неінституціональних течій, шкіл і концепцій, теорії економічного розвитку, теорії інноваційного розвитку підприємницького

суспільства, синергетики;

– запропоновано й обґрунтовано Концепцію взаємодії влади, науки і бізнесу в процесі інноваційного розвитку економіки України, особливістю якого є спрямованість прискорення інноваційного розвитку національної економіки з одночасним формування інституціональних атракторів переходу НІС України до моделі «потрійна спіраль», який забезпечує як суб'єкт-об'єктну, так і суб'єкт-суб'єктну взаємодію держави з бізнес-структурами і науковою сферою і структурований за чотирма рівнями (державного прогнозування і планування, цілепокладання, інструментальний, організаційний);

– удосконалено методичні засади щодо виявлення і підвищення синергізму взаємодії влади, науки і бізнесу, який, що ґрунтується на використанні багаторівневої системи індикаторів Глобального інноваційного індексу (*GII*) для оцінювання коопераційних ефектів такої взаємодії, непараметричного коефіцієнту кореляції Спірмена при виявленні причинно-наслідкових зв'язків між індикаторами інноваційного ресурсу і наукових та творчих результатів інноваційної діяльності;

– удосконалено науково-методичний підхід до оптимізації інструментів державного регулювання інноваційним розвитком національної економіки, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на методології теорії автоматів і передбачає використання бінарної системи числення і застосування правил і аксіом булевої алгебри при формалізації закономірностей впливу інструментів і важелів державного регулювання, що дозволяє забезпечити узгодженість законодавства в інноваційній сфері з іншими законодавчими і підзаконними актами;

– запропоновано цілісну траєкторну концепцію формування процесу взаємодії влади, науки і бізнесу при переході України до інноваційного розвитку національної економіки за моделлю «потрійна спіраль», яка ґрунтується на сформульованому в роботі висхідному постулаті і представлена у вигляді ієрархічно організованої системи елементів, які розкрито на п'яти

рівнях: методологічному, цілеутворення, методичному, інструментальному, організаційному, що дозволяє здійснити структурний синтез складових концепції і взаємозв'язків між ними;

– удосконалено комплекс чинників, що детермінують структурно-функціональну організацію процесу взаємодії влади, науки і бізнесу в процесі інноваційного розвитку національної економіки, який, включає суспільно-політичні, інтеграційні, інституціональні, забезпечуючі, економічні і структурні чинники, що дозволяє підвищити обґрунтованість комплексу реформ, які складають «дорожню карту» забезпечення інноваційного розвитку національної економіки;

– визначено напрями трансформації процесу взаємодії влади, науки і бізнесу, до яких віднесені: інституціональний розвиток інноваційної сфери; розвиток внутрішніх взаємозв'язків, розвиток зовнішніх наукових комунікацій, розвиток форм фінансової взаємодії, які враховують коопераційні ефекти, що утворюються за рахунок взаємозв'язків між його елементами, і які спрямовані на формування їх мережевої організації;

– удосконалено науковий підхід до забезпечення умов прискореного переходу України до інноваційного розвитку національної економіки за моделлю «потрійна спіраль», який ґрунтується на визначенні магістральних траєкторій трансформації структурно-функціональної організації взаємодії влади, науки і бізнесу з урахуванням морфологічних ознак вітчизняної НІС і дозволяє створити умови для самоорганізаційного формування осередків «потрійної спіралі» всередині діючої євроатлантичної моделі НІС України;

– удосконалено комплекс стратегічних орієнтирів трансформації процесу взаємодії влади, науки і бізнесу, який, на відміну від існуючих, спрямований на формування інституціональних атракторів переходу до структурно-функціональної організації НІС України за моделлю «потрійна спіраль» і деталізований за засобами реалізації задля диференціювання інструментів державного регулювання інноваційним розвитком та інструментарію трансформації процесу взаємодії влади, науки і бізнесу;

– удосконалено інструментарій державного регулювання інноваційним розвитком національної економіки за рахунок декомпозиції важелів і засобів державного регулювання за напрямками і стратегічними орієнтирами трансформації процесу взаємодії влади, науки і бізнесу, оптимізації і структурного синтезу на основі розробленого методичного підходу, який, на відміну від існуючого, забезпечує узгодженість засобів і важелів регулювання і системність впливу держави на інноваційний розвиток економіки країни;

– розвинуто організаційно-методичний підхід до активації взаємодії влади, науки і бізнесу на місцевому рівні за рахунок створення організаційно-методичних рекомендацій і Державної цільової програми інноваційного місцевого розвитку, що дозволить забезпечити повсюдність національного інноваційного економічного розвитку і сприятиме розширенню внутрішнього ринку інноваційної продукції кінцевого споживання.

Всі пункти новизни є достатньо обґрунтованими в дисертації, базуються на глибокому знанні законодавства, аналізі наукової літератури, досвіді практичної роботи та відображають власні погляди дисертантки на досліджувані проблеми.

ТЕОРЕТИЧНА ЦІННІСТЬ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Обґрунтовані в дисертації теоретико-методологічні підходи, положення та висновки можуть бути рекомендовані до використання у подальших наукових дослідженнях з проблем організації і функціонування інноваційних процесів. Практична значущість отриманих результатів полягає в можливості їх використання органами державного управління та місцевого самоврядування для прискорення темпів інноваційного розвитку національної економіки.

Результати дисертаційного дослідження автора були застосовані в діяльності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (довідка № 161 від 17.12.2018 р.); Державної фіскальної служби України (довідка № 04-05-

02-18/2 від 14.02.2018 р; Міністерства культури України (департамент фінансово-ресурсного забезпечення) (довідка № 43-03/22 від 04.02.2020 р; Київської Торгово-промислової палати (довідка № 18 від 15.01.2020 р.); Київської обласної державної адміністрації (департамент економічного розвитку і торгівлі) (довідка № 18-ДД/31 від 19.12.2019 р.); Київської обласної державної адміністрації (управління культури) (довідка № 18-22/67 від 14.02.2020 р.); Запорізької обласної ради (довідка № 33/12 від 20.05.2020 р.); Маріупольської міської ради (департамент по роботі з активами) (довідка № 16-Д/01 від 02.10.2019 р.); ГО «Академія економічних наук України» (довідка № 1091 від 20.07.2020 р.); ГО «Міжнародна академія інформатики» (довідка № 2620-05 від 14.05.2020 р.); ГО «Асоціація сприяння глобалізації освіти та науки «СПЕЙСТАЙМ» (довідка № 5 від 14.05.2019 р.).

ПОВНОТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

Основні положення та пропозиції дисертаційної роботи знайшли достатнє висвітлення у 70 наукових працях , в тому числі – 1 одноосібна і 7 колективних монографій, серед яких 2 видано за кордоном, 7 статей у виданнях, індексованих міжнародними наукометричними базами Web of Science Core Collection та Scopus, 5 статей у наукових виданнях інших держав, 30 статей у наукових фахових виданнях та виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, 16 публікацій у матеріалах конференцій. Основні методологічні положення, наукові розробки і результати дослідження апробовано на міжнародних науково-практичних конференціях.

Зазначене вище дає змогу зробити висновок про повноту відображення в ньому основних положень дисертаційної роботи, що винесені на захист. Автореферат дисертації відповідає встановленим вимогам, а його зміст є ідентичним основним положенням дисертаційної роботи.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, вважаємо за необхідне зазначити наступні дискусійні положення та зауваження до представленої ним дисертаційної роботи:

1. У розділі 1 авторка досить ґрунтовно розглядає еволюційний підхід до розуміння структурно-функціональної організації інноваційного розвитку національної економіки, яке може слугувати базисом для формування теоретичних концептів інноваційного розвитку національних економік в процесі зміни панівних парадигм. Водночас, майже поза увагою залишається деталізація функціональних ознак інноваційної економіки, у якій будуть формуватися означені пріоритети.

2. Імпонує запропонована авторкою принципова схема визначення напрямів підвищення синергізму взаємодії влади, науки і бізнесу в інноваційній сфері (рис. 2.5. дисертації). Водночас доцільно було навести методіку розрахунку такого синергетичного ефекту та відобразити його вплив на розвиток національної економіки.

3. В третьому розділі, в табл. 3.1 «Основні фактори впливу на формування структурно-функціональної організації взаємодії влади, науки і бізнесу в інноваційній сфері» доцільно було конкретизувати суть та характер визначеної взаємозалежності між чинниками/ індикаторами/ показниками/ субіндексами світового рівня та національними параметрами, а також можливості її застосування для прогнозування потреби у структуризації економічних важелів державного регулювання.

4. На нашу думку, розділ 3 дисертації переобтяжений математичними викладками, що ускладнює сприйняття основного фактичного матеріалу стосовно інноваційного розвитку національної економіки та його результативності.

5. В авторефераті доцільно було б більш розлого подати зміст, задекларованої автором як власна розробка, Концепції взаємодії влади, науки і бізнесу в процесі інноваційного розвитку економіки України. Також із змісту дисертації не зрозуміло, на який часовий інтервал розраховано авторські пропозиції та коли саме вони будуть реалізовані.

6. В розробленій автором дисертаційній роботі Концепції взаємодії влади, науки і бізнесу в процесі інноваційного розвитку економіки України, доцільно було б врахувати не лише внутрішні фактори та рівні узгодження заходів, а й показати місце та вплив міжнародного рівня функціонування економічних систем, враховуючи сучасну відкритість національних економік в цілому, та України, зокрема, в умовах глобалізації та інтернаціоналізації світової економічної системи.

7. Останнє зауваження стосується деяких друкарських помилок, русизмів, окремих стилістичних огріхів, які, на жаль, присутні в тексті дисертації.

Однак, вказані зауваження суттєво не впливають на загальну високу позитивну оцінку дисертаційної роботи Белякової Оксани Володимирівни, виконану на належному теоретико-методологічному і науково-практичному рівні.

ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ВИМОГАМ МОН УКРАЇНИ

Дисертація Белякової О.В. є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана самостійно автором на високому науково-теоретичному рівні. Дисертація написана українською мовою та оформлена відповідно до положень, норм і правил МОН України.

Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає визначеним МОН України стандартам. В авторефераті відображено ключові результати дисертаційної роботи та основні наукові здобутки автора. Зміст автореферату є ідентичним змісту основних положень дисертаційної роботи.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Дисертація Белякової Оксани Володимирівни «Інноваційний розвиток національної економіки: концептуальні засади взаємодії влади, науки і бізнесу» виконана на високому науково-теоретичному рівні, а одержані автором в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають теоретичну і практичну цінність. У дисертаційній роботі вирішена актуальна наукова проблема щодо розробки теоретико-методологічних основ, концептуальних засад, концепція організаційно-методичних підходів до формування взаємодії влади, науки і бізнесу в процесі інноваційного розвитку національної економіки при переході до структурно-функціональної організації НЕС за моделлю «потрійна спіраль». Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою та відповідає вимогам МОН України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, зокрема, пп. 9, 10, 12 і 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами та доповненнями).

Усе вищевикладене дає можливість зробити висновок про те, що автор дисертаційної роботи Белякова Оксана Володимирівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 — економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри фінансово-економічної
бізнесу, обліку та оподаткування
Української академії друкарства
Міністерства освіти і науки України (м. Львів),
доктор економічних наук, професор

А.М. Шчегрет

Підпис завідуючої кафедри фінансово-економічної бізнесу, обліку
оподаткування Української академії друкарства, д.е.н., проф.
А.М. Шчегрета зображено:

Вчений секретар

Української академії друкарства
к.т.н., доцент

Т.М. Соломенська